

The Center for Nations in Transition

Liberalizm versus solidaryzm w świetle badań naukowych nad krajami w okresie transformacji

Zbigniew Bochniarz

Center for Nations in Transition

Hubert H. Humphrey Institute of Public Affairs

University of Minnesota

Polska solidarna - Polska liberalna: Falszywa alternatywa

PKPP Lewiatan

Warszawa, 5 grudnia, 2005

The Center for Nations in Transition

- Centrum Krajów w Transformacji (CNT) przy Instytucie Huberta Humphrey'a prowadzi interdyscyplinarne badania nad problematyką rozwoju krajów Europy Środkowej i Wschodniej (ESW) od końca lat 80.
- CNT koordynowało opracowanie czterech krajowych dokumentów dot. reform polityki i instytucji dla zrównowzonego rozwoju – **blueprints** – w Polsce (1990), w Czechosłowacji (1991), na Węgrzech i w Bułgarii (1992).
- CNT kierowało międzynarodowymi badaniami w ESW dla opracowania Regionalnego Reportu: *Możliwości i bariery dla zrównowzonego rozwoju ESW dla UNCED Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r.*
- CNT opracowało wystąpienia na **dwóch przedakcesyjnych konferencjach w Brukseli (listopad 2003) jako jedyne stanowiska z ESW.**

The Center for Nations in Transition

- Od 1987 do 2005 CNT zebralo ponad \$37 milionow dla wsparcia transformacji w ESW, ukończyło ponad 20 projektów, przeszkolilo ponad 42 000 uczestników, którzy zainicjowali ponad 3 miliardy \$ inwestycji w zrównoważony rozwój.
- Od początku lat 90. CNT prowadzi badania, jak **radykałne reformy**, wprowadzane w ESW, wpływały na trwałość transformacji i zrównoważony rozwój tego regionu
- Jednym z zasadniczych czynników, poddanych badaniom, był **wpływ liberalizacji na trwałość transformacji i ocena jej wpływu na wyniki ekonomiczne, społeczne oraz ekologiczne**.
- Referat wykorzystuje badania przeprowadzone w latach 2003-2005 w międzynarodowym zespole z Sandrą Archibald (University of Washington), Masahiko Gemma (Waseda University, Japan), Luaną Banu (University of Michigan) oraz George Lum (UNDP).

Measuring the Pace of Transition: Market Liberalization Indicators

- **Metody badan: analiza trendów i ekonometryczny model Ekologicznej Krzywej Kuzneta (EKC) dla zanieczyszczeń wody i powietrza w ESW.**
- **Dane statystyczne pochodzą z Banku Światowego (WB), Eurostatu i Europejskiego Banku Rozwoju i Odbudowy (EBOR).**
- **Liberalizacja ekonomiczna zdefiniowana została za EBOR-em jako stan gospodarki, odpowiadający następującym kryteriom:**
 - **zakończona liberalizacja cenowa,**
 - **pełna wymienialność rachunków bieżących,**
 - **prawie zakończona prywatyzacja małych przedsiębiorstw.**

Measuring the Pace of Transition: Market Liberalization Indicators

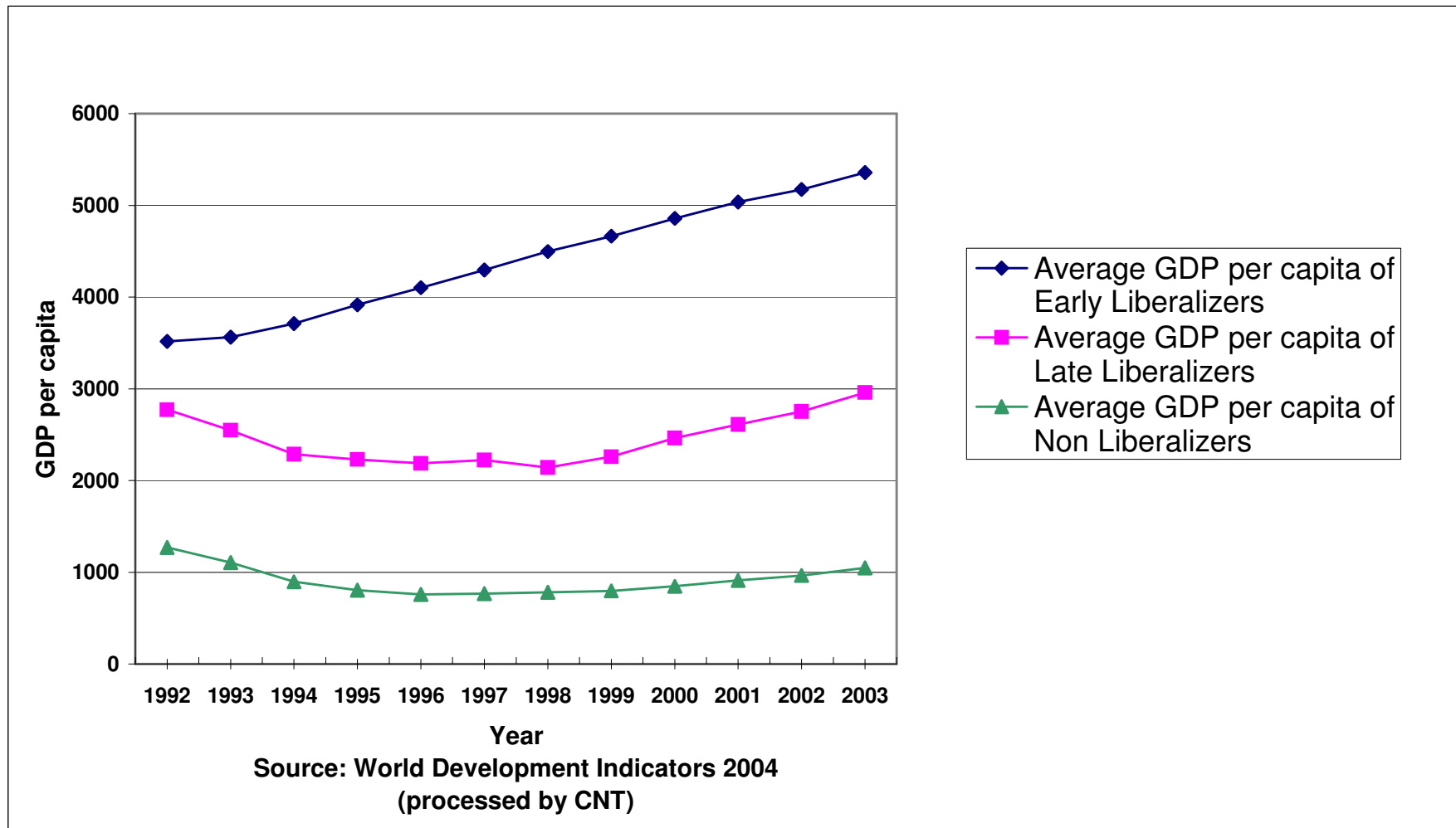
Grupa 25 krajów transformujących się została podzielona – według kumulatywnego indeksu liberalizacji EBOR z 1999 r. – na trzy następujące grupy:

- ***Wcześnie zliberalizowane***: Czechy, Estonia, Polska, Słowacja, Słowenia i Węgry (CEE6)
- ***Późno zliberalizowane***: Albania, Armenia, Bułgaria, Chorwacja, Gruzja, Kazachstan, Kirgistan, Litwa, Łotwa, Macedonia, Mołdawia, Rosja i Rumunia
- ***Niezliberalizowane***: Azerbejdżan, Białoruś, Tadżykistan, Turkmenistan, Ukraina i Uzbekistan

Evaluating Trends: The Impact of Transition on Sustainability

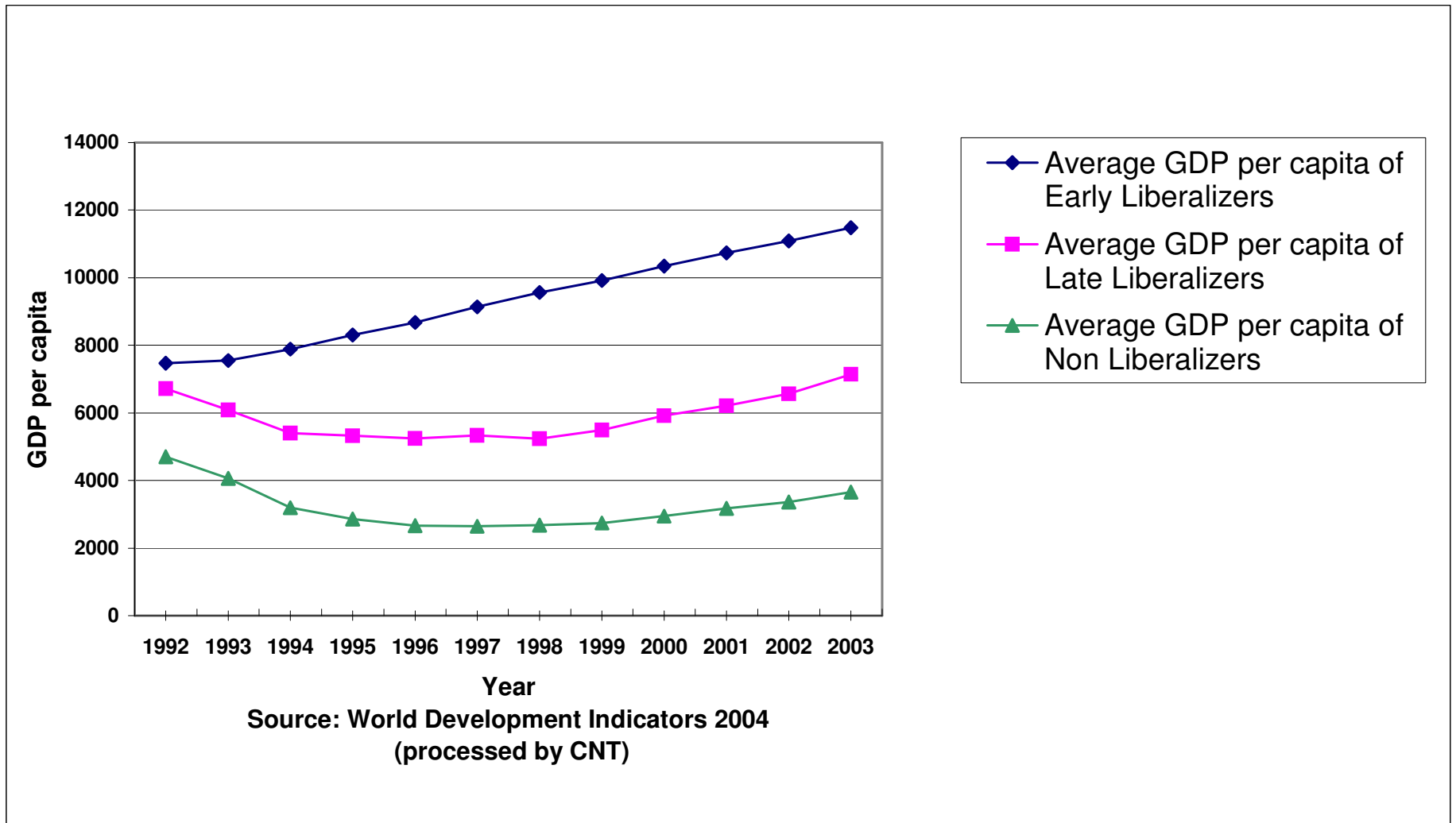
Figure 1: GDP Per Capita of CEEC10 and 15 CEEC and NIS (Constant 1995 US\$)

Evaluating Trends: The Impact of Transition on Sustainability

Figure 2: GDP Per Capita of CEEC10 and 15 CEEC and NIS (PPP)

Evaluating Trends: The Impact of Transition on Sustainability

Change in Gini Coefficient

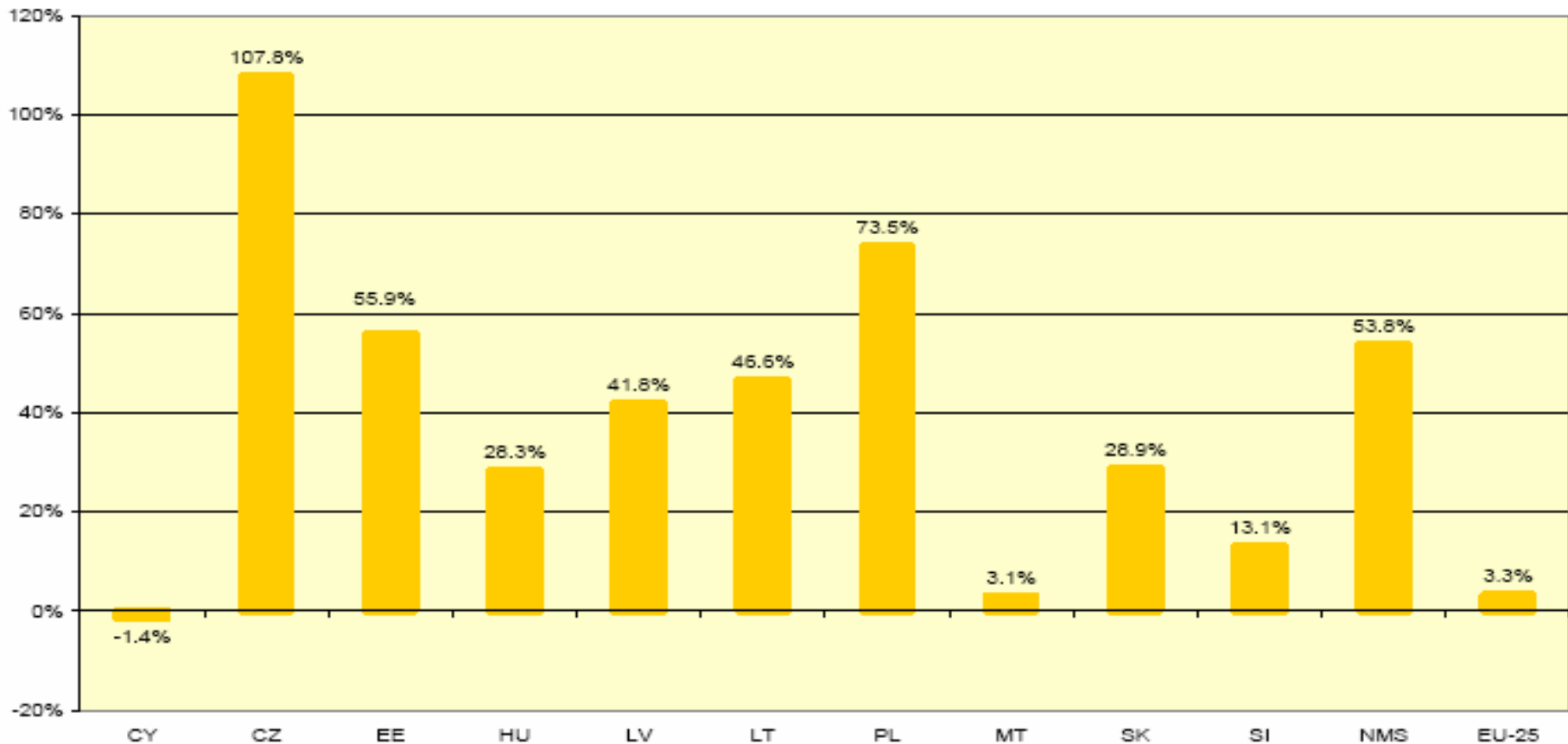
Country	Overall Gini change (1990-2000)	
Bulgaria	12	(22-34)
Czech Rep.	7	(21-28)
Estonia	8	(30-38)
Hungary	2	(30-32)
Latvia	13	(22-35)
Poland	10	(21-31)
Romania	18	(18-36)
Slovakia	5	(18-23)
Slovenia	6	(24-30)
Russia	21	(27-48)
Ukraine	10	(25-35)

Source: Developed from UNICEF (2001) *A Decade in Transition: The MONEE Project: CEE/CIS/Baltics*

Evaluating Trends: The Impact of Transition on Sustainability

Development of agricultural income in new Member States in 2004 (P) (% change vs. 2003)

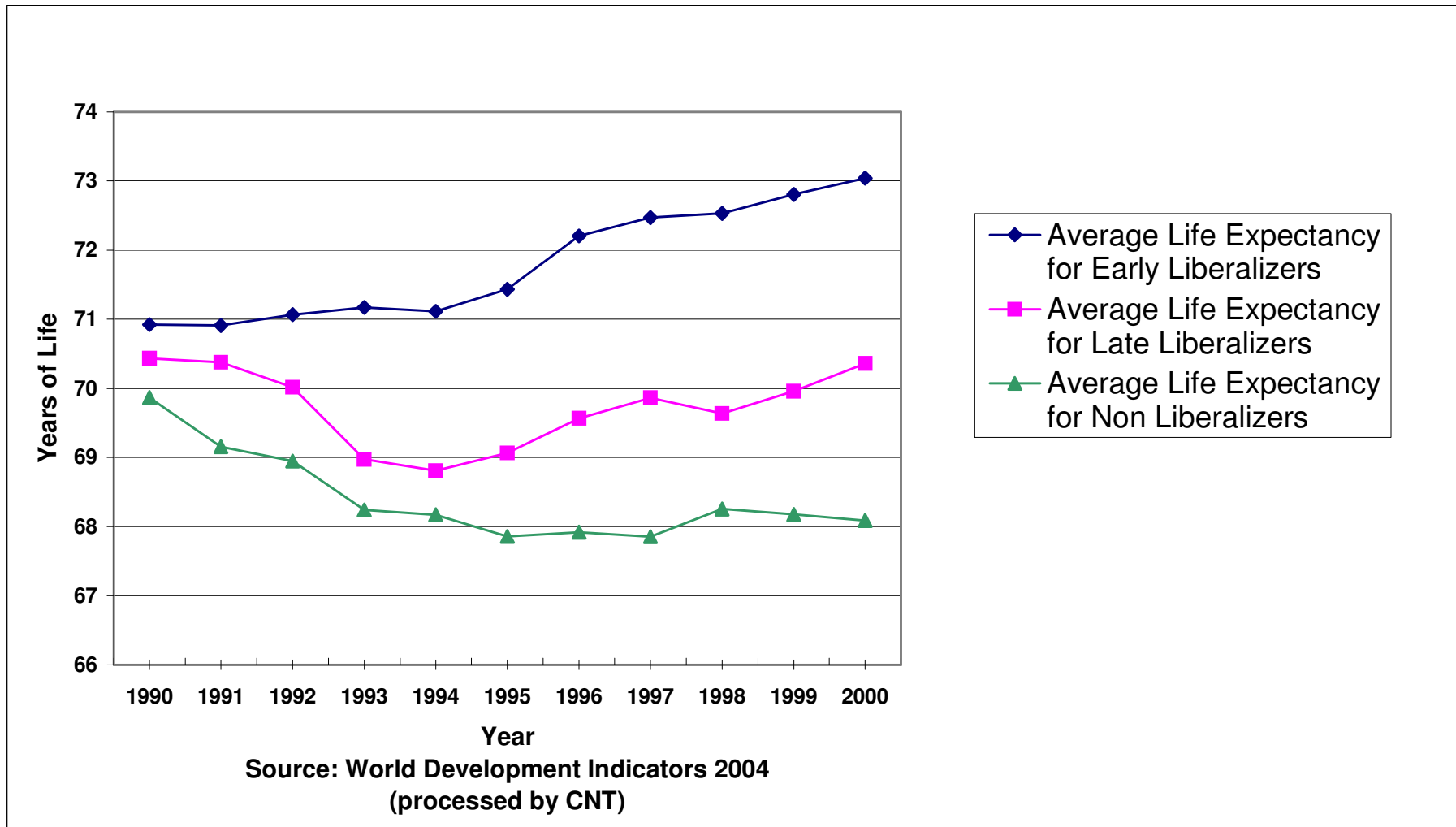

(P) provisional
Source : Eurostat

Evaluating Trends: The Impact of Liberalization on Sustainability

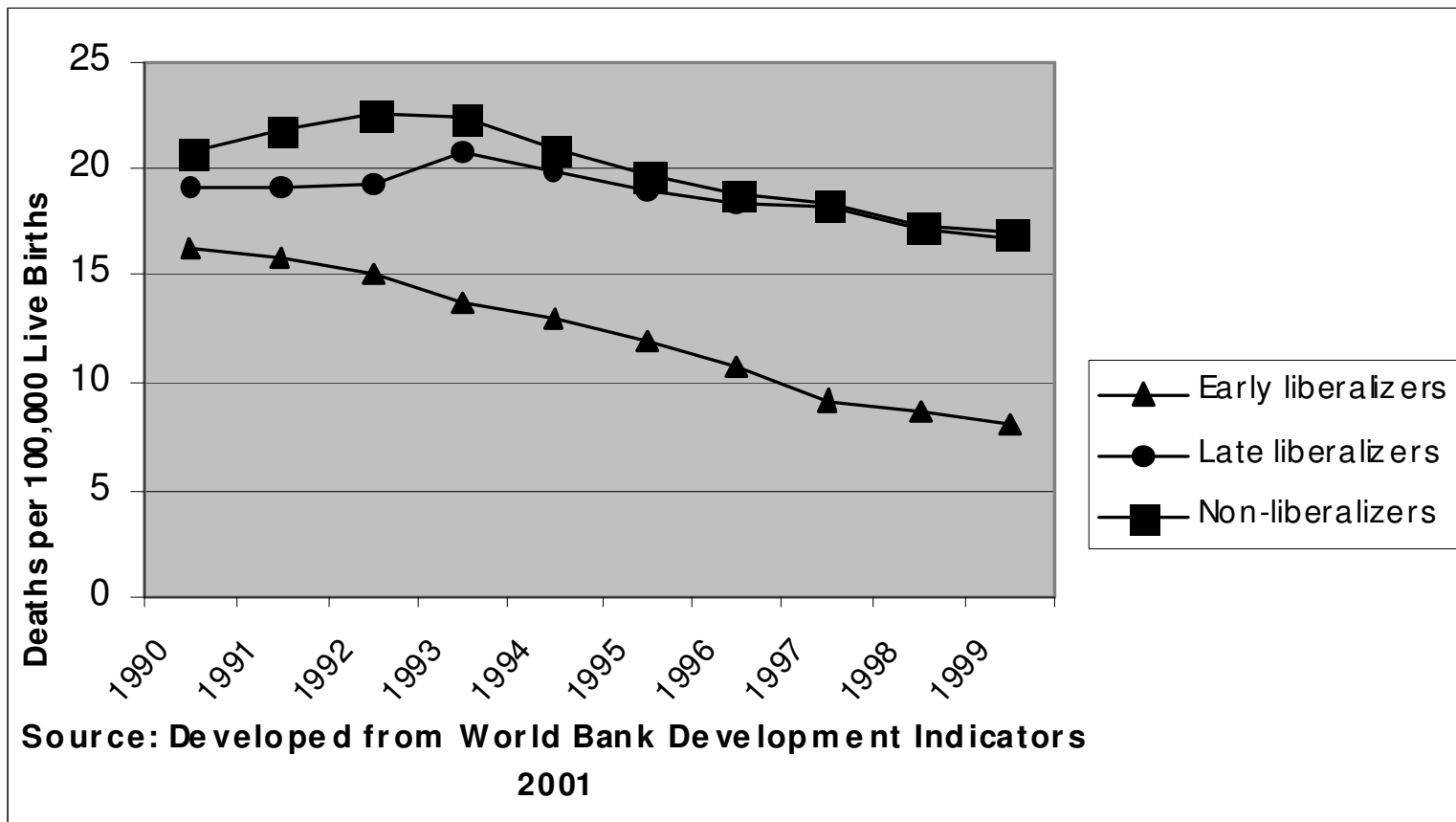
Figure 3: Life Expectancy at Birth of CEEC10

Evaluating Trends: The Impact of Liberalization on Sustainability

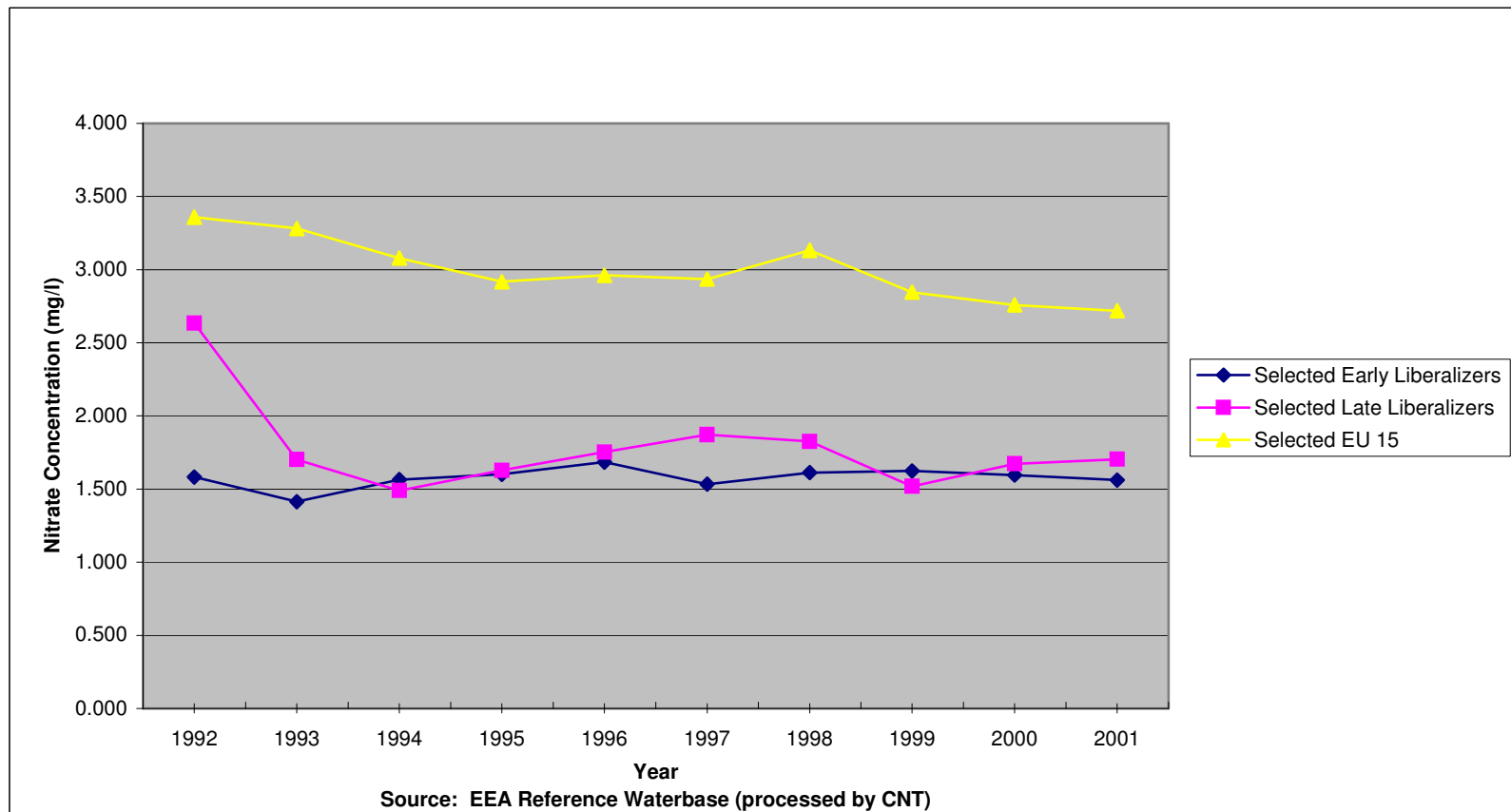
Figure 4: Infant Mortality Rate of CEEC10 and 15 CEEC and NIS

Evaluating Trends: The Impact of Liberalization on Sustainability

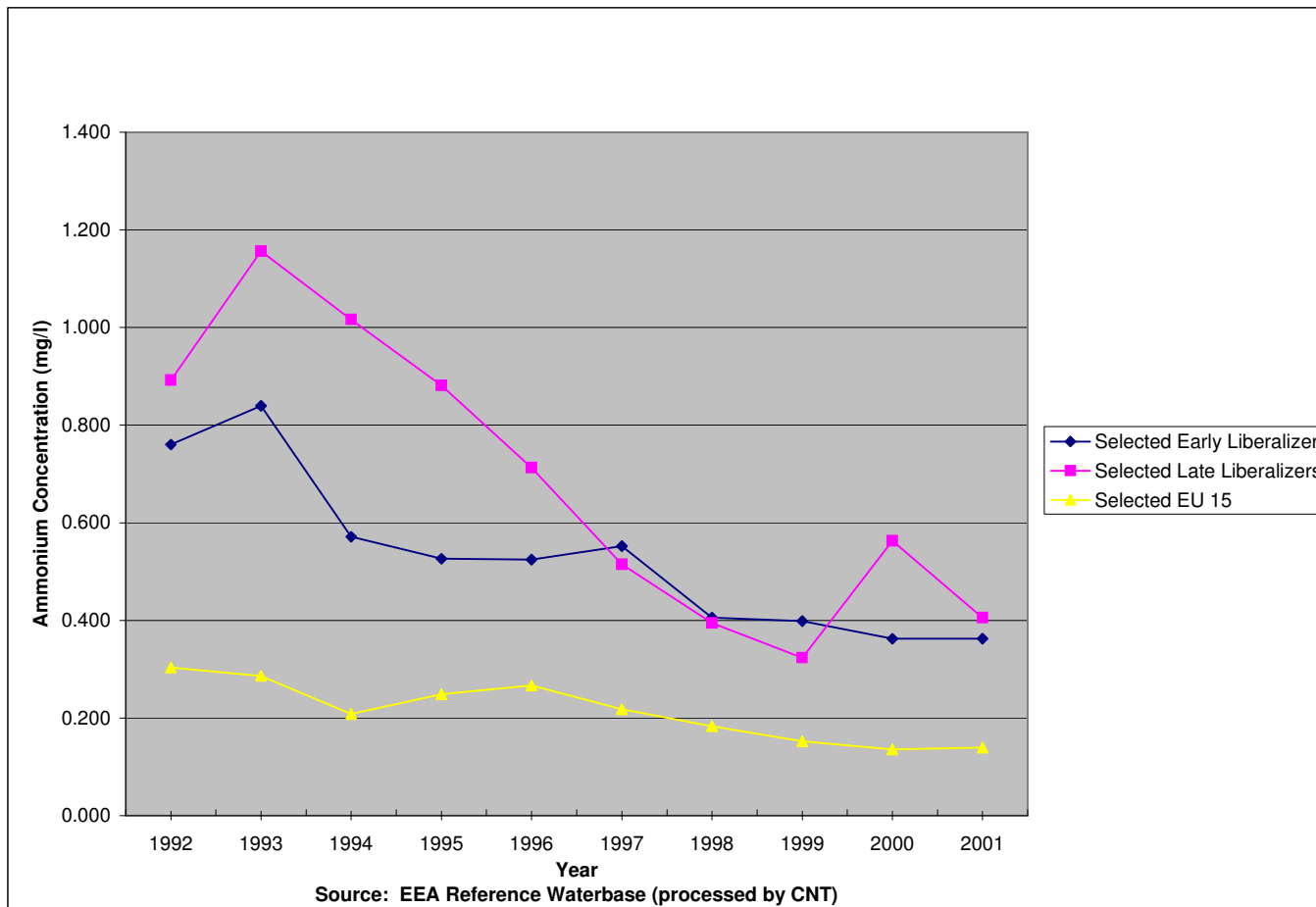
Figure 5: Trends in Nitrate Concentration for Selected CEEC8 and EU

Evaluating Trends: The Impact of Liberalization on Sustainability

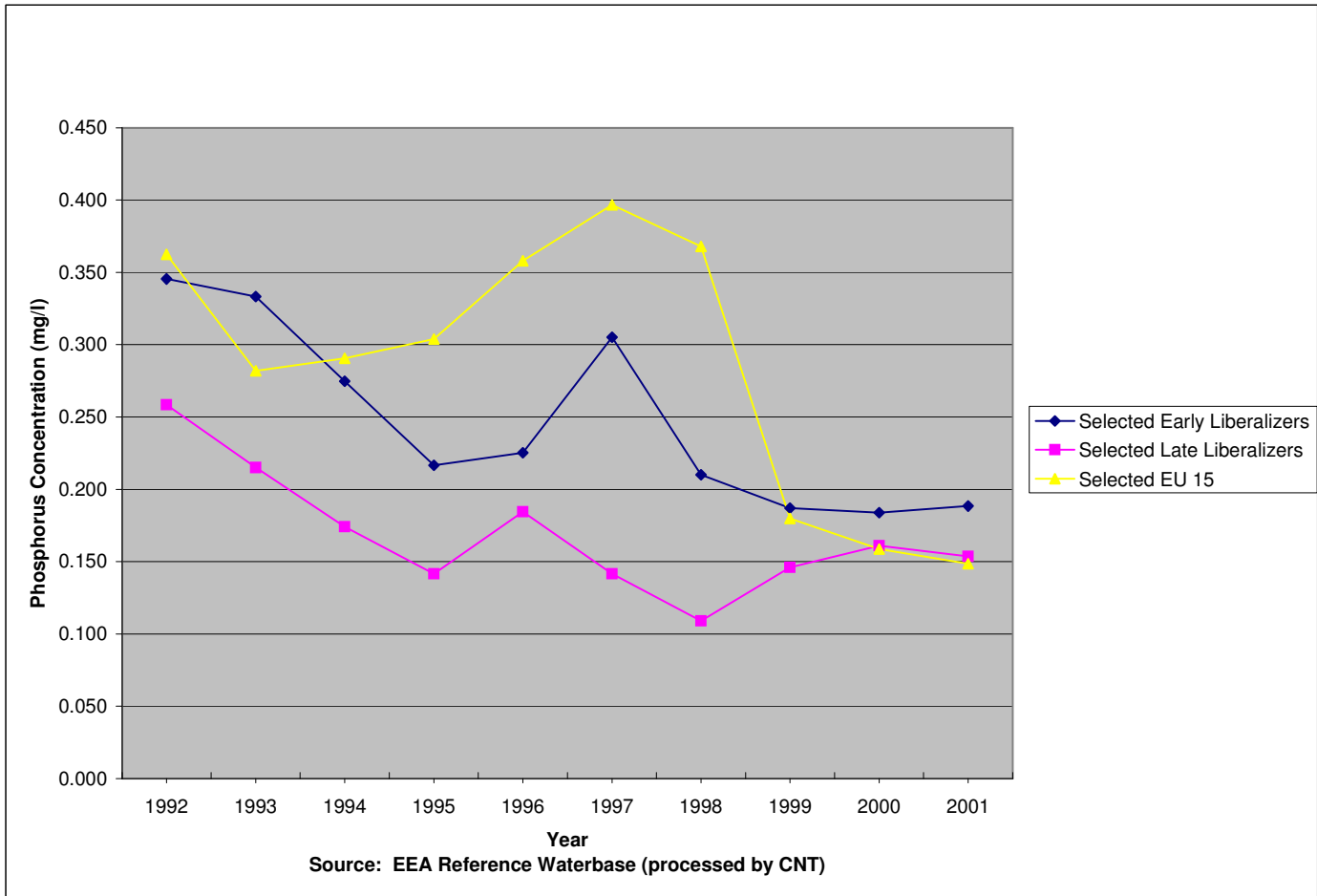
Figure 6: Trends in Ammonium Concentration for Selected CEEC8 and EU

Evaluating Trends: The Impact of Liberalization on Sustainability

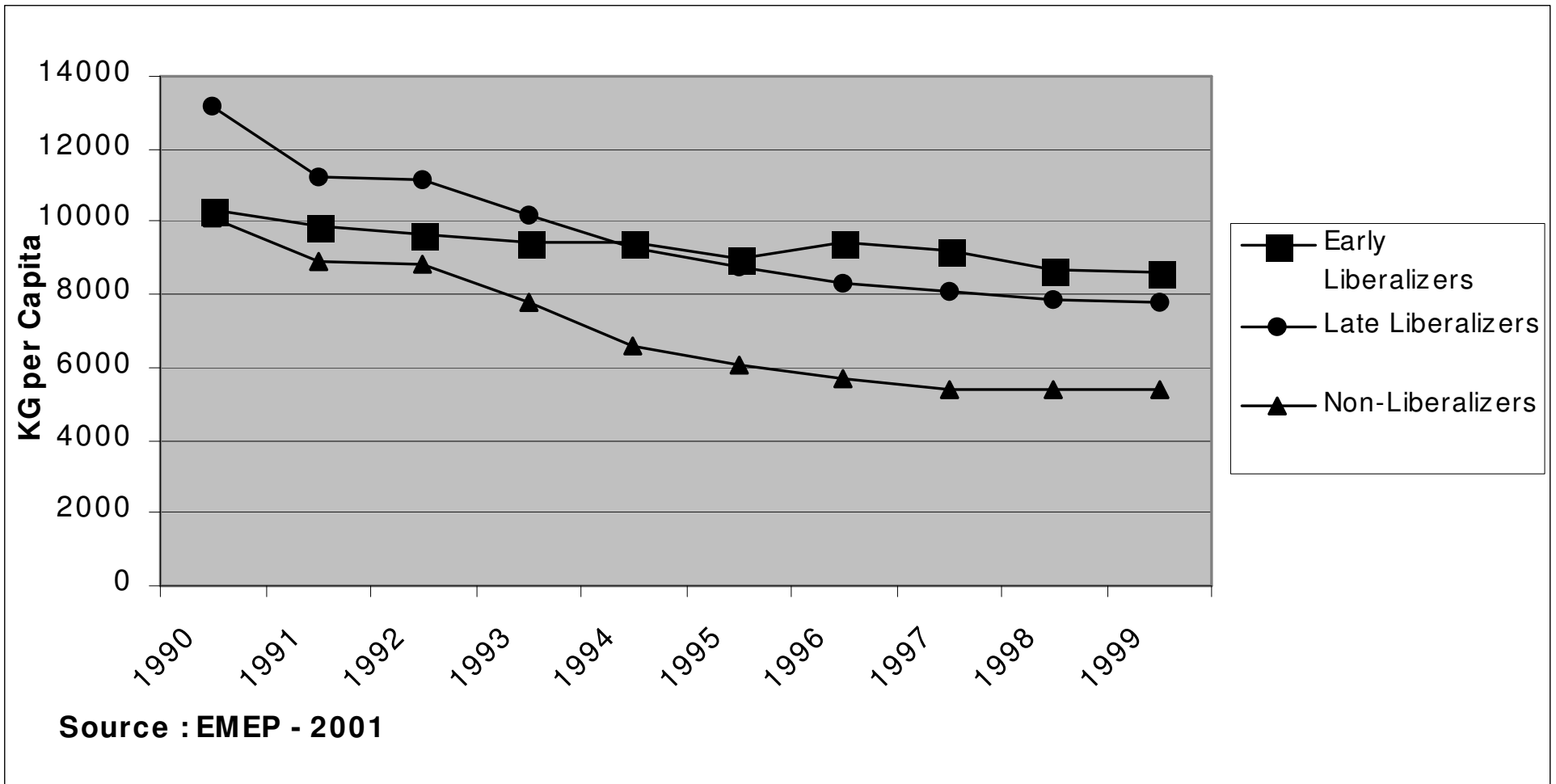
Figure 7: Trends in Phosphorus Concentration for Selected CEEC10 and EU

Evaluating Trends: The Impact of Liberalization on Sustainability

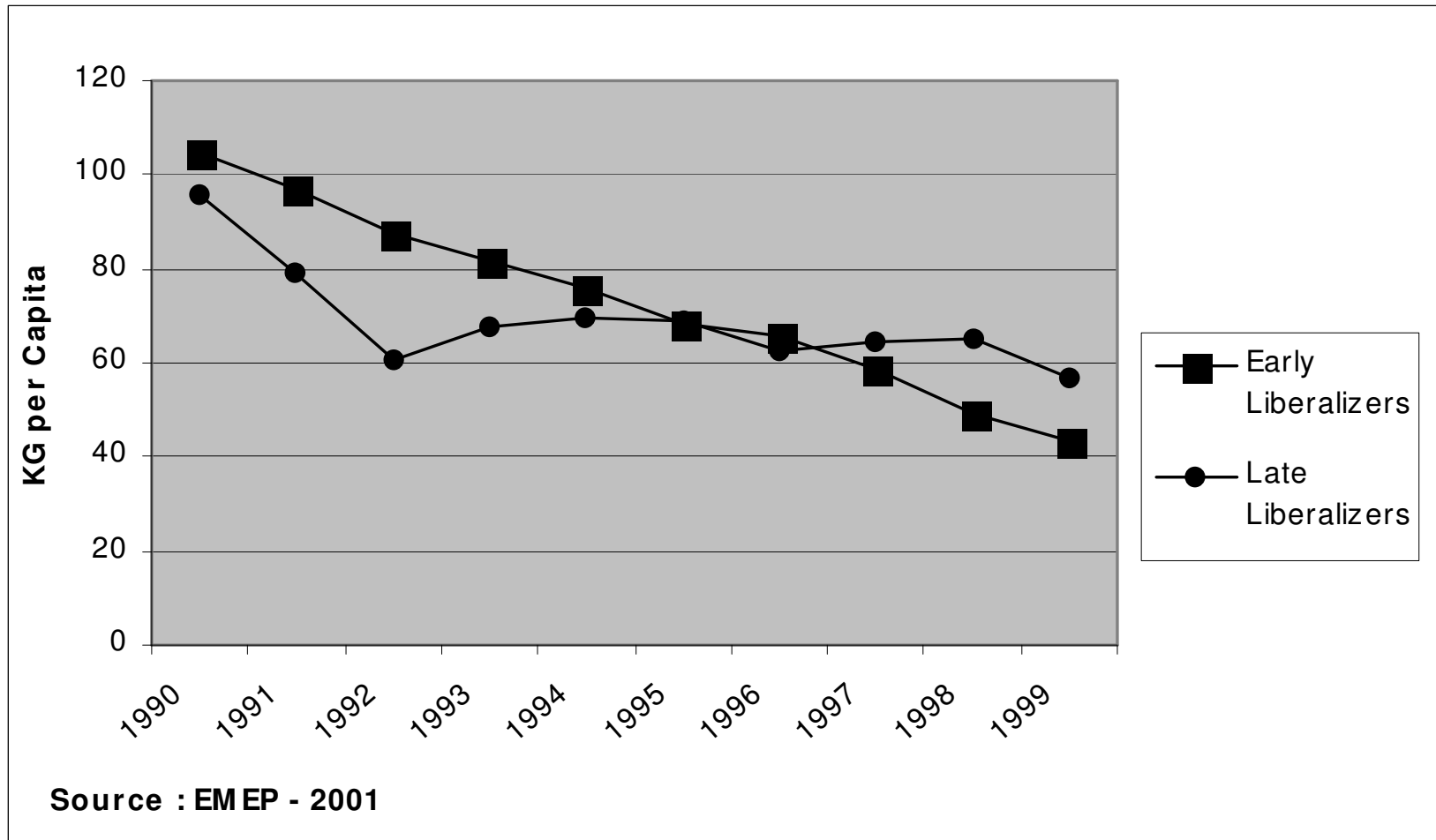
Figure 8: Trends in CO2 Emissions

Evaluating Trends: The Impact of Liberalization on Sustainability

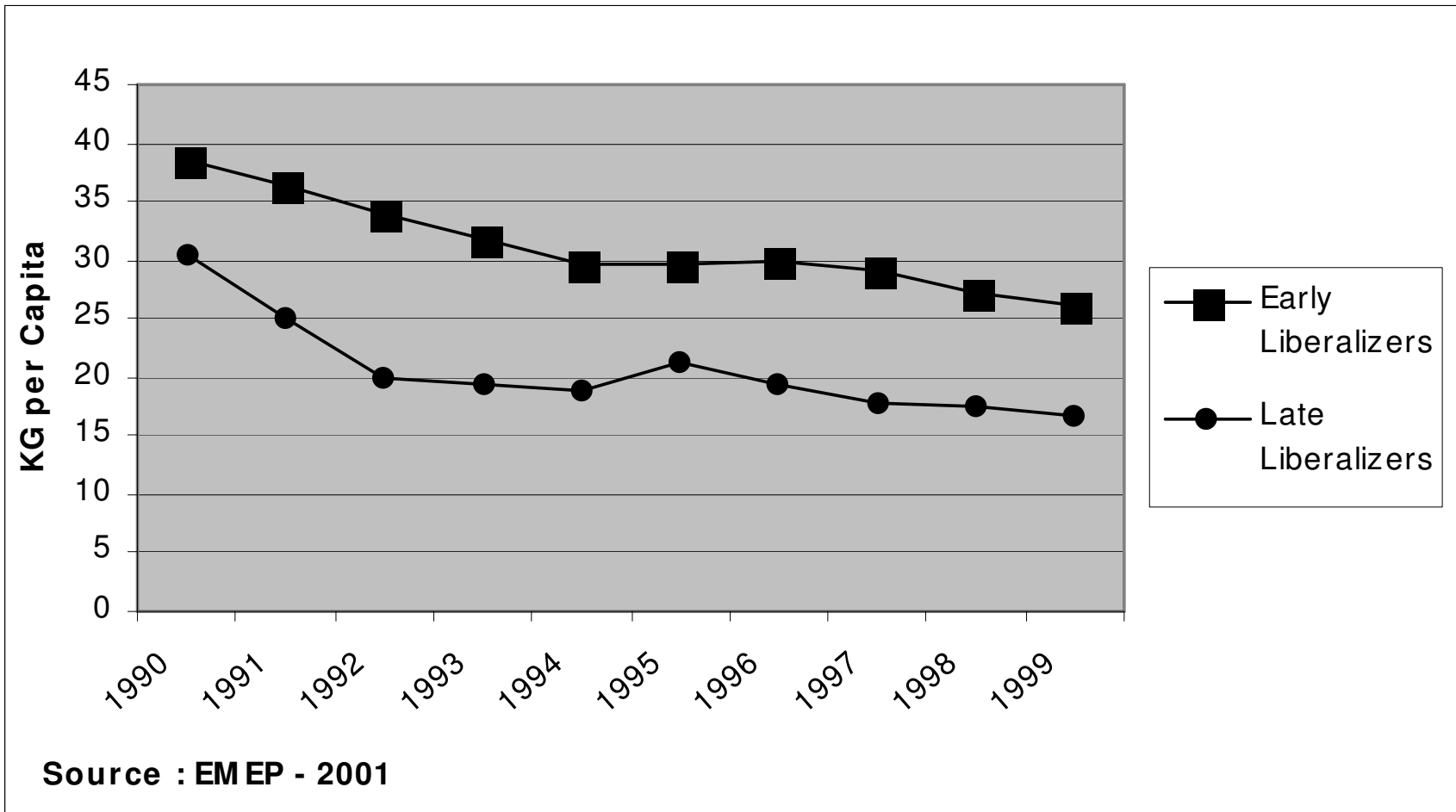
Figure 9: Trends in SO2 Emissions

Evaluating Trends: The Impact of Liberalization on Sustainability

Figure 10: Trends in NO₂ Emissions

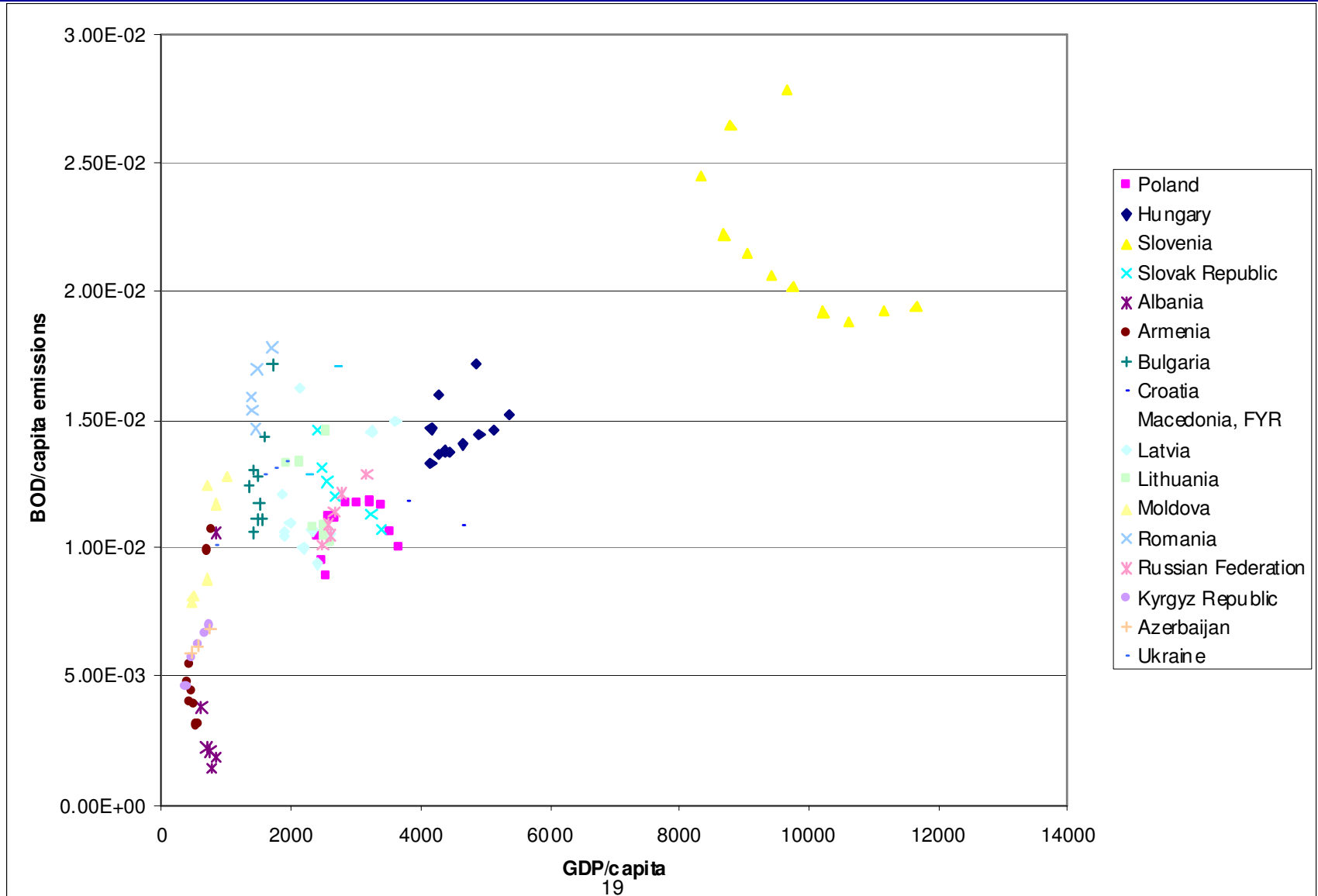
Environmental Kuznets Curve for Air

- Analiza trendów emisji typowych zanieczyszczeń wody i powietrza pokazała, że mimo silnego wzrostu gospodarczego wcześnie zliberalizowanych nastąpiło poważne ich ograniczenie.
- W przypadku zanieczyszczeń powietrza punkty zwrotne EKC dla wszystkich 10 krajów ESW – nowych członków UE i kandydatów na rok 2007 (Bułgaria, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry) zostaną osiągnięte, gdy poziom dochodu na głowę mieszkańca przekroczy (CER):
dla CO_2 – 6 727 USD, dla SO_2 – 5 826 USD i dla NO_2 – 6 108 USD

Environmental Kuznets Curve for Water:

Fig 11: BOD/capita vs. GDP/capita for CEEC and CIS

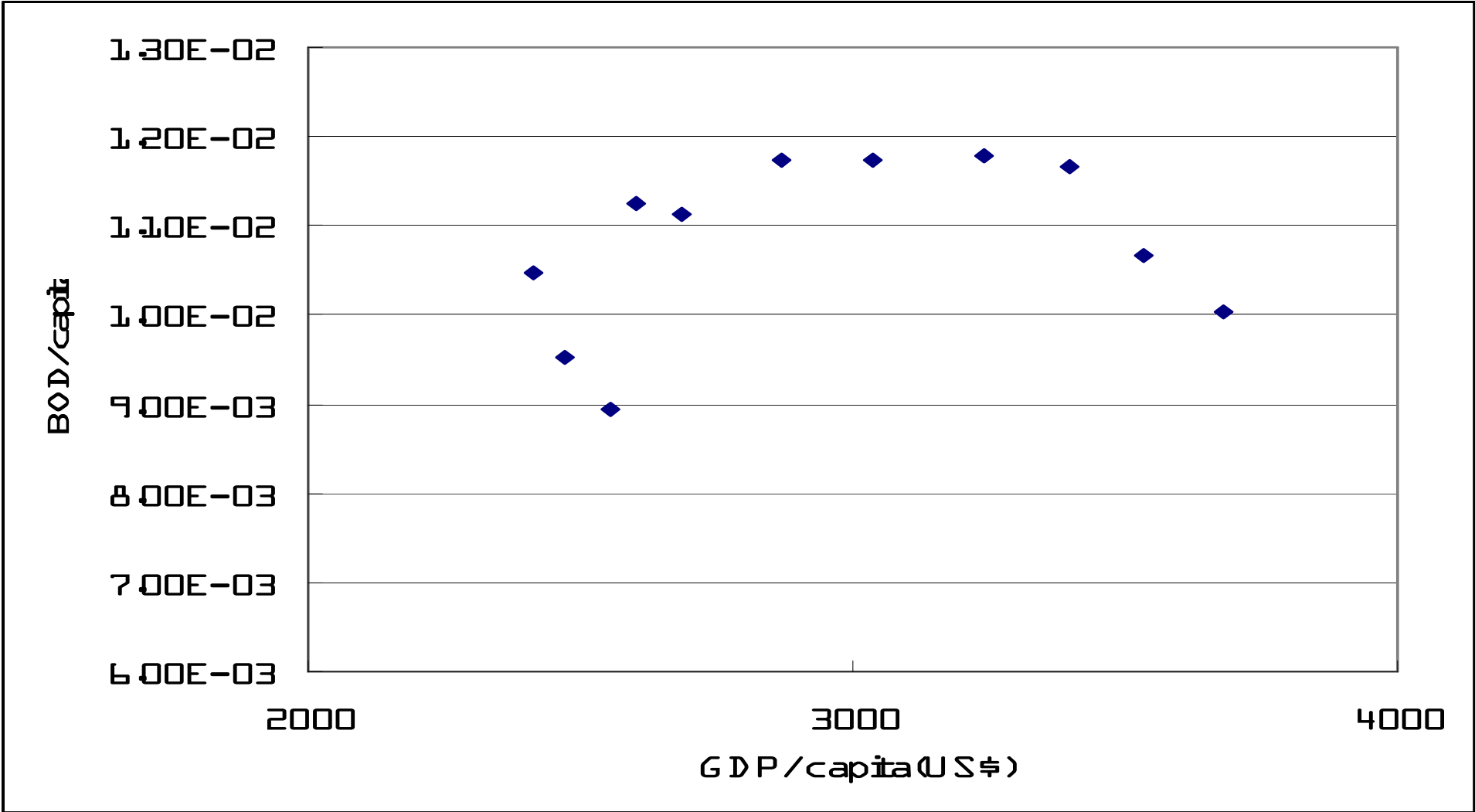

Environmental Kuznets Curve for Water

- Wykres 11 pokazuje relacje pomiędzy BOD na głowę mieszkańca a dochodem mierzonym PKB na głowę dla 15 krajów ESW i WPN.
- Do poziomu PKB 2 000 \$ na głowę mieszkańca występuje silny rosnący trend BOD.
- Po osiągnięciu tego poziomu BOD trend ten słabnie, a w przypadku niektórych krajów, jak np. Polska, następuje spadek BOD na głowę mieszkańca po przekroczeniu poziomu ok. 3 100 \$ (Wykres 12), natomiast dla całej grupy CEE6 poziom ten oszacowano na ok. 5 427 \$.

Environmental Kuznets Curve for Water: Figure 12: BOD/capita vs. GDP/capita for Poland

Conclusions

- 1. Dalsza liberalizacja zarówno polskiej gospodarki, jak i unijnej i globalnej, jest niezbędna dla wyzwolenia najbardziej twórczych czynników rozwoju, tkwiących w kapitale ludzkim. Jest to szczególnie ważne dla Polski, która mogłaby wykorzystać to jako przewagę konkurencyjną.**
- 2. Liberalizacja rynku oznacza nie tylko otwarcie własnej gospodarki, ale – na zasadzie wzajemności – zwiększenie dostępności do nowych rynków. Przykład polskiego rolnictwa pokazuje, że straszenie liberalizacją nie miało żadnych podstaw ekonomicznych.**

Conclusions

- 3. Polska w związku z tym nie powinna stawać w jednym szeregu z „solidaryzmem” Francji, broniącej WPR (CAP), bo dopłaty bezpośrednie nie są najważniejsze dla tego sektora, ale powinna domagać się dalszej liberalizacji rynku pracy i sektora usług.**
- 4. Liberalizacja gospodarki zapewnia – poprzez trwały wzrost gospodarczy – środki na poprawę dobrobytu społecznego, bardziej równomierny jego podział, lepsze warunki życia i ochrony zdrowia, a także więcej środków dla zapewnienia wyższej jakości środowiska naturalnego. Zapewnia więc, poprzez wzrost dochodu, nie tylko większą podaż dóbr prywatnych, ale przyczynia się do wzrostu dóbr publicznych, takich jak społeczna służba zdrowia, edukacja publiczna, bezpieczeństwo i czyste środowisko przyrodnicze.**

Conclusions

- 5. Liberalizacja gospodarki i całego państwa oznacza zmniejszenie roli regulacji i aparatu biurokratycznego na rzecz inicjatyw społecznych i szybkiego rozwoju sektora pozarządowego. Sektor ten, zwany również trzecim, tworzy wiele dóbr publicznych, a także i prywatnych, znajdujących się na marginesie opłacalności. Polska, podobnie jak pozostali nowi członkowie Unii, nie posiada jeszcze silnego sektora 3. Stąd też ma duże możliwości rozwoju.**

- 6. Liberalizacja nie służy więc tylko sektorowi biznesu (1. sektor), ale przyczynia się dla rozwoju sektora 3. Może się ona również przyczynić do znacznego usprawnienia sektora publicznego (2. sektor) poprzez eliminację wielu regulacji i ograniczeń oraz wprowadzenie systemowych rozwiązań zastępujących korupcjogenne rozwiązania urzędnicze. W ten sposób może wyeliminować wiele zła i tym samym przyczynić się do poprawy naszej satysfakcji z dobrobytu.**

Conclusions

- 7. Liberalizacja jest więc warunkiem prawdziwego solidaryzmu, opartego nie na wąskiej grupie interesów (np. lobby górniczego czy rolniczego), ale na służeniu interesom większości społeczeństwa, poprzez zapewnienie mu trwałego dobrobytu i perspektyw rozwojowych! Może też służyć wzmocnieniu naszego solidaryzmu z krajami rozwijającymi się!**